

"לבניינה של תורה" – חלק שמי

שיחה שנמסרה בביהמ"ד כפי מו"ר ראש הישיבה, הרב ברוך ויזר שליט"א

"אם אין אני לי – מי לי?"

שיחה בעניין לימוד התורה (ה)

לכן על כותב המכתב לדעת קודם כל שאם הוא יתמודד, "אם יהיה לבן חייל וינצח המלחמה מכל הצדדין – הוא יהיה האדם השלם... ויכנס בטרקלין לאור באור החיים".

בחלק הראשון של המכתב הציג הכותב גם פיתרון: ללמוד ולהבין את מהות לימוד התורה ותכליתו, ומתוך כך ייבנה הרצון. אחזור שוב על הצעתי בשבוע שעבר ללמוד בספר 'נפש החיים' את שער ד' ובספרים נוספים העוסקים בלימוד התורה. לאמתו של דבר זוהי הצעה של רבי ישראל מסלנט ב'אגרת המוסר'² כפי שיבחין המתבונן.

"כל הרוצה יבוא ויטול"

אולם, בחלקו השני של המכתב חלה תפנית. הוא מספר שדיבר עם אחד מתלמידי החכמים בישיבה, ולאחרי שיחה זו "הבנתי שצריך לדבר גם על מה שהתלמיד לא עושה כדי להתנתק ולהתגבר על הקשיים הללו, דבר שיגרום לו להיות בעל יכולת להמשיך להתקדם הלאה... לישיבה יש מסגרת ברורה, אפשר להסכים איתה ואפשר לא,

(אבות ד): 'איזהו גבור? הכובש את יצרו', שאין גבורה גדולה מזו".

² מופיעה בסוף ספרו אור ישראל: "וזאת הלא ידוע, כי השתנות הטבע תולד רק מלימוד והרגל רב, ולכן היסוד העקרי והעמוד הנכון, להכין את עצמו לשמירה מהעבירות ועשיית המצות, הוא רק הלימוד הרב בהלכה זו הנוגעת לעבירה זו או למצוה זו, ובפרט בעיון הדק היטב, כי זה הלימוד עושה קנין חזק בנפש, להיות העבירה מרוחקת ממנו בטבע".

את סבב השיחות האחרונות פתחנו בשאלה המנסרת בחלל ישיבתנו. הלוא באנו לישיבה כדי ללמוד, כדי לגדול בתורה ובעבודת ה', במידות, בתפילה וביראה. מהי הדרך להתמודד עם הפער בין שאיפותינו לבין הצלחותינו בפועל? ביקשתי מהציבור לדבר או לכתוב ולהציע לי רעיונות לכך, ואכן נכתבו הרבה מכתבים כמענה לשאלתי.

"פי תצא למלחמה על איביך"

היום נסיים את עיסוקנו במכתבו של אחד מבני הישיבה, שנכתב בעילום שם.

בחלקו הראשון של המכתב הדהדה זעקה: "הצילו אותי!". הוא פונה לישיבה, כמובן. "אנו מתמודדים עם דברים שלא היו

פעם" על כך אשיב שיש לחזור עשרות רבות פעמים על דברי בעל 'מסילת ישרים' בפרק הראשון, בהם מתומצתים כל חיינו: "שמו הקדוש ברוך הוא לאדם במקום שרבים בו המרחיקים אותו ממנו יתברך, והם הם התאוות החומריות אשר אם ימשך אחריהן הנה הוא מתרחק והולך מן הטוב האמיתי" עליו דיבר הרמח"ל בתחילה. לפיכך, נתון האדם במלחמה חזקה, "כי כל עניני העולם בין לטוב בין לרע הנה הם ניסיונות לאדם... עד שנמצאת המלחמה פנים ואחור". לשם כך באנו לעולם. מהות האדם היא ההתמודדות!¹

¹ עיין עוד אור החיים הקדוש, דברים, פרק כא, פסוק י: 'ובא הכתוב להעיר האדם כי ביציאתו מעולם העליון לבא לעולם הזה יהיה מוכן למלחמה. כי לא יחשוב שאין צריך תגבורת לניצחון זה, אלא אדרבה לזו יקרא מלחמה, על דרך אומרם

האדמו"ר הזקן פותח את ה'תניא' בהציגו רעיון הנוגע לכולנו: דע לך ששוכנות בקרבך נפש בהמית ונפש אלוקית. נדמה לי שהפתרון למתח זה הוא מאוד פשוט, על אף שאינו קל. לאחר ההחלטה והבחירה להתקדם ולהתעלות, לאחר ההכרעה שהמטרה היא לסגור את הפער בין הרצוי למצוי, עדיין יש לזכור שאנו מצויים בגוף שבקרבו נפש בהמית ונפש אלוקית, שכל אחת מהן זקוקה לקבל את המזון המתאים לה. הגוף צריך מזון ושתייה, שאלמלא הם הוא לא ישרוד. הנפש האלוקית אף היא צריכה את המזון המיוחד לה – לימודי אמונה ויראת ה', לימוד כוזרי, מהר"ל, רמח"ל, הרב קוק ועוד. יש לתת לה 'מזון מלכות', כפי שה'מסילת ישרים' אומר³ שהנשמה היא בת מלך. אם הנשמה לא תקבל את הדרוש לה היא תחוש את מספנותה בהיותה שבויה בגוף והמתחים יהיו יותר גדולים. לעומת זאת, כאשר היא תקבל את 'מזון המלכות', לימודי אמונה ויראת ה', היא תהיה מאושרת והשכל האלוקי יוכל להנחות את האדם.

"החזק במוסר אל תרף, נצרה – פי היא חייך"
 כותב המכתב מבכה על הדיאלקטיקה⁴ שבה הוא מצוי יום-יום, המתח שבין בית-המדרש המתוק לבין ה'סטורי' אותו הוא פוגש בהגיעו לחדר או לבית, שבו ההתמודדויות קשות אף יותר. הנפש הבהמית היא מקורן של הניסיונות, התאוות וההתמודדויות. אף לה יש לתת מענה מתאים. ישנן ישיבות בהן מדובר רק על לימוד מוסר, אך בישיבה אנו מדברים על לימודי אמונה הנצרכים לנפש האלוקית יחד עם לימוד המוסר המחויב כמזון הנפש הבהמית. לימוד זה

אבל לכל בחור יש מחויבות לעמוד בה. אם הוא קורא לעצמו תלמיד הישיבה הוא אמור לשאת באחריות, היינו בכל מה שנעשה פה. נותנים לנו פה הכל – הרבנים נותנים מעצמם את כל כולם בשביל שנהנה ונתמלא בתורה באופן הכי מעניין על ידי שיעורים וחבורות. נותנים לנו פה הכל, אבל אנחנו פשוט לא לוקחים את זה... אדם שיחיה את הישיבה ויעשה מה שמצופה ממנו לעשות, מובטח לו שהסיכויים שלו להצלחה יותר גבוהים מאדם שישב פה ויהיה תמיד עם אוזן אחת לעולם שבחוץ".

לצערי הגדול ישנה כאן הגדרה קולעת למציאות כיום. המצב בדורנו הוא גם שגם המצוי 'בפנים' יש לו ברוב המקרים אוזן אחת ועין אחת גם 'בחוץ' ולעיתים אפילו שתי עיניים. זו המציאות כיום, אנו מכירים בה וצריכים להתמודד איתה.

"ובחירת פתיים"

אולם, ברצוני לומר שהפיתרון מצוי בתוכנו. הקב"ה ברא אותנו באופן של סתירה מתמדת, שאנו חיים בה כל עוד הנשמה בתוכנו, והיא הסתירה שבין החלק הגופני שבנו ובין החלק הרוחני-הנשמתי שבנו. עבודתנו היא למצוא את האיזונים ביניהם על ידי התורה, שהיא עצם נשמתנו. צריכים לבחור, צריכים להחליט.

אתן שתי דוגמאות מחיינו. בחור צעיר הלך לבריכה ב'בין הזמנים'. כאשר הוא מעוניין לקפוץ לבריכה העמוקה – כמובן בצורה זהירה – תוקף אותו פחד והוא אינו מסוגל לעשות זאת. דוגמא שנייה: סיפר לי אחד מאברכי הישיבה בעבר, ששירת בצבא כחייל בצנחנים וכיום הוא ראש מוסד לתפארה, שבקפיצה האימונים הראשונה כצנחן הוא קפץ כפי שדרשו ממנו, אולם בפעם השנייה הוא כבר ידע ממה יש לפחד וכבר היה לו יותר קשה לקפוץ.

ההתמודדות הנכונה במקרים אלו היא החלטה נחושה. יש לקבל החלטה שקופצים ולאחריה הביצוע יהיה כבר יותר פשוט. על אף שהיישום עדיין לא יהיה קל, אבל ללא החלטה כלל לא נוכל לממשו.

³ פרק א: "שאם תכלית בריאת האדם היה לצורך העולם הזה, לא היה צריך מפני זה שתנופח בו נשמה כל כך חשובה ועליונה שתהיה גדולה יותר מן המלאכים עצמם, כל שכן שהיא אינה מוצאה שום נחת רוח בכל עינוגי זה העולם. והוא מה שלמדונו זיכרונם לברכה במדרש קהלת, זו לשונם (קהלת רבה ו): 'וגם הנפש לא תמלא' - משל למה הדבר דומה? לעירוני שנשא בת מלך, אם יביא לה כל מה שבעולם, אינם חשובים לה כלום, שהיא בת מלך - כך הנפש, אילו הבאת לה כל מעדני עולם, אינם כלום לה, למה שהיא מן העליונים".

⁴ ויכות, ניגודיות

היוצרות התעלות, למשל: יום כיפור או בית המדרש. אבל לאחר מכן על הציפור לנענע בכנפיה כל העת. אם היא תפסיק לעשות זאת היא תיפול. כך גם האדם אם לאחר הדאייה הרוחנית הוא לא ימשיך לעמול ולבסס את עצמו מבחינה רוחנית הוא עלול ליפול מטה.⁹ זוהי מהות האדם עד לנשימתו האחרונה – לנענע בכנפיו!

לשם כך יש ללמוד מוסר. אולם, החשוב ביותר הוא לעמול על כך שהדברים לא יישארו מן השפה ולחוץ ולשבת לאחר הלימוד עם עצמו מידי פעם – פעם ביום, בשבוע או בחודש – ולחשוב עם עצמו על ענייניו ועל מהותו, לאן ברצונו להגיע, מה עליו לתקן וכיצד. דבר אחד בטוח – הפתרון לא נמצא אצל הרבנים! אמנם הרבנים נהדרים ומוסרים את נפשם למען התלמידים, כפי שאתה מתאר במכתב, הם אוהבים את התלמידים והתלמידים יודעים את זה, ומוכנים לעשות בשבילם הכל, אבל עדיין מוטל על התלמיד לבחור להתמודד.

צריך לתת את המזון לנפש הבהמית וצריך לתת גם מזון לנפש האלוקית כדי שנוכל להתמודד. אחר כך יש לאדם להחליט עם עצמו על האופן בו יישם את שלמד.

נסכם בצורה מעשית – ציינו שלושה שלבים: א. ההחלטה; ב. הבחירה, כלומר לימוד המוסר; ג. קבלת ההחלטות האישיות ליישום דרך העלייה.

”אין הדבר תלוי אלא ביי”

ברצוני לסיים בדברי רבנו יונה שמו”ר הרב יעקב כ”ץ שליט”א הביאם בפנינו עשרות פעמים ומהדהדים באוזני כל העת. כך אומר רבנו יונה ב’שערי תשובה’¹⁰ בעסקו בדרכי התשובה: ”והנה נחתום העניין הזה במאמר נכבד אשר לחכמי ישראל זיכרונם¹¹: ‘היה הלל עליו

הכרחי לצורך ההתמודדות המתוארת במכתב. זוהי חובה עצומה בה מחויב כל אחד ואחד מאיתנו.⁵ עלינו ללמוד שוב ושוב את ה’מסילת ישרים’ ולקבל כיוון אמיתי לחיים.

כל זה אינו מספיק. בנוסף ללימוד המוסר הכללי ישנו שלב של מיקוד. למשל, כאשר אדם מתמודד עם מידת הכעס עליו ללמוד ספרי מוסר העוסקים במידה זו. כולם מתמודדים כיום עם שמירת העיניים, זו ההתמודדות של דורנו, ועלינו לדעת כי איש אינו יכול להצילנו אם לא נציל את עצמנו. אף אחד.

לכן, ראשית על האדם להתקין במכשיר שלו תוכנת סינון כנטספארק – לאחר שיקול דעת מתוך היכרותו את עצמו אם כלל כדאי שתהיה לו אפשרות להיות מחובר אל העולם – וכן יתקין תוכנה השולטת על זמני הגלישה, כדי שינהל את חייו ויחליט כמה זמן הוא מעוניין לגלוש ובאיזה שעה בכוונתו לישון. לאחר מכן עליו ללמוד מוסר בנוגע לשמירת העיניים ולשמירת הקדושה. קודם כל יש לנהוג ב”סור מִרְע” ולאחר מכן ב”עֲשֵׂה טוֹב”⁶. ישנם גם כן ספרים רבים העוסקים בנושא זה. מודעות זו, אומר רבי ישראל מסלנט, תשנה את המקום הרוחני של האדם ביחס להתמודדות עימה הוא מתמודד.⁷

האדם משול לציפור. הציפור כל הזמן מנענעת בכנפיים. ישנם זמנים בהם הרוחות מסייעות לה, והיא דואה על כיס תרמי.⁸ ישנם זמנים ואוירות

⁵ עיין משנה ברוה, סימן א, סעיף קטן יב: ”וצריך האדם לקבוע לו עת ללמוד ספרי מוסר בכל יום ויום אם מעט ואם הרבה, כי הגדול מחבירו יצרו גדול הימנו. ותבלין היצה”ר הוא תוכחת מאמרי חז”ל; אור ישראל, שערי אור, אות ג: ”כי הוא חוב קדוש על כל אדם. להחזיק בלימוד המוסר ובל ירף. לקבוע עתים סדורות לזה. ללמוד בספרי מוסר ולהגות בהם”.

⁶ תהלים, פרק לד, פסוק טו

⁷ עיין באגרת המוסר (לרבי ישראל מסלנט): ”בעבודת ה’ ית”ש, עיקר התחבולה להחזיק את היצר טוב לפי שתי השיטות. היותו כח הקדושה והשכל הנכון (אשר לא נתקלקל), ולדחות את היצר הרע הוא כח הטומאה והתאוה. תלוי בבחינה הגופנית, להאכילו מאכלים טובים, המה התבוננות היראה והמוסר הנובעים מהתורה הטהורה”.

⁸ אוויר חם העולה מעלה

⁹ עיין משלי פרק טו, פסוק כד: ”אִרְחַח חַיִּים לְמַעַלָּה לְמַשְׁכִּיל לְמַעַן סוֹר מִשְׂאוֹל מָטָה” - ”האדם נקרא הולך, שצריך לילך תמיד מדרגה לדרגה, ואם לא יעלה למעלה ירד מטה מטה, ח”ו. כי בלתי אפשר שיעמוד בדרגה אחת”.

¹⁰ שער ב, אות כו

¹¹ אבות, פרק א, משנה יד

השלום אומר: אם אין אני לי מי לי? וכשאני לעצמי מה אני? ואם לא עכשיו אימתי? ביאור הדבר – אם האדם לא יעורר נפשו מה יועילוהו המוסרים, כי אף על פי שנכנסים בלבו ביום שמעו, ישכחם היצר ויעבירם מלבבו. הדברים לא יחלחלו לליבו וכאילו כל דברינו היו לריק. מובטחני שה' הטוב יסייע, "קרוב ה' לכל קראיו לכל אשר יקראהו באמת"¹², ו"הבא להיטהר מסייעין אותו"¹³ וייראה סייעתא דשמיא עצומה.

"לשקד על דלתתי יום יום"

בהקשר לכך – לקראת התחלת המחזור החדש של לימוד 'הדף היומי' בח' בטבת, ברצוני להמליץ לכל אחד לחשוב על הדרך בה יוכל להשתלב במהלך הכלל-ישראלי הזה – בחברותא, לחוד או בחבורה. בנוסף, חשבתי להעלות רעיון שניתן לקבל בתור התחלה גם החלטה קצרת-טווח, לדוגמא: להחליט להצטרף למסכת ברכות. אולי אף להצטרף ללימוד סדר מועד במשך בערך שנתיים. אין סיבה שבחור הבא לישיבה לא יעבור על כל סדר מועד לראשונה בחייו. הרווח מכך הוא עצום. זאת מלבד העניין שהדבר מהווה אי של שפיות, אי של קביעות בלימוד תורה בכל המצבים – בישיבה, כשנוסעים לשבת, ב'בין הזמנים' ובצבא. אכן, ברוך ה', יש מבין חיילי הישיבה השומרים על קביעות לימוד ה'דף היומי' גם במהלך שירותם בצבא. אלו דברים שלא היו בעם ישראל בעבר. הדבר תלוי רק בדבר אחד – בקבלת החלטת אמת. אחרי שאדם יחליט ויקבע בליבו את הדבר הוא כבר יהיה יותר קל. "בא להיטהר מסייעין אותו".

¹² תהלים, פרק קמה, פסוק יח

¹³ יומא, דף לח, עמוד ב

